

การใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

AN APPLICATION OF SAPPURISA DHAMMA BASE ON THE SANGHA
AFFAIR ADMINISTRATION IN SURAT THANI PROVINCE

หัตสยา พันธุ์มณี¹

Hadsaya Panmanee¹

พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร²

Phramaha Ekkawin Piyaweero²

กัณตภณ นนุทองแก้ว³

Kantaphon Nuthongkaew³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding author E-mail: Thegeartsaw29@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างคือพระสงฆ์ภิกษุระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 188 รูป ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเจ้าอาวาส จำนวน 5 รูป การวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์แบบโครงสร้างและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เจ้าอาวาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ หลักอรรถัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักตน) รองลงมาคือ หลักปุคคัลโปปรัญญตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) และหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ หลักอรรถัตถุญดา (เป็นผู้รู้จักผล) และ 2) เจ้าอาวาสมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหาร

* Received 20 April 2023; Revised 24 April 2023; Accepted 26 April 2023

กิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยหลักรู้จักเหตุ เข้าใจเหตุผลของการปฏิบัติตนเพื่อดำเนินกิจการในวัดอย่างเหมาะสม หลักรู้จักผล ใช้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินกิจการของวัดเพื่อประโยชน์สูงสุด หลักรู้จักตน ใช้พิจารณาความรู้ความสามารถของตนหรือคนรอบตัวเพื่อบริหารกิจการต่างๆ อย่างเหมาะสม หลักรู้จักประมาณ ใช้ควบคุมการจ่ายงบประมาณให้มีความพอดี หลักรู้จักกาลใช้จัดลำดับความสำคัญการดำเนินกิจการในวัด หลักรู้จักชุมชน โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ หลักรู้จักบุคคล เพื่อให้บริหารงานผู้ได้ปกครองได้ตรงตามความสามารถ

คำสำคัญ: พระสังฆาธิการ, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, หลักสัปปุริสธรรม

ABSTRACT

The objectives of this thematic were 1) To study the use of the principle of Sappurisa Dhamma Base on the Sangha Affair Administration in Surat Thani Province. and 2) to study the application of the principle of Sappurisa Dhamma to the Sangha Affair Administration in Surat Thani Province. This research is a mixed method research. Quantitative research use questionnaires as a tool to collect information from a sampling of 188 monks. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. Qualitative research use content analysis of 5 abbots in the interview.

The results showed that: 1) The abbot use of the principle Sappurisa Dhamma Base on the Sangha Affair Administration is at a high level. The principle Attannuta(Knowing oneself)is use the most 2) The abbotsapplied the principles of Sappurisa Dhamma to the Sangha Affair Administration. knowing the cause used to understand the reasons for behaving in order to conduct the affairs of the temple appropriately. Knowing the purpose is used to determine the objectives of organizing activities for whose benefit. know oneself is used to consider one's own knowledge and abilities or that of the temple. to carry out the activities of the temple appropriately. Moderation Used to control the budget organizing activities according to their own budget. knowing the proper time

used to prioritize activities in the temple. knowing the society used to build good relationships with the community to allow people to participate in various activities. knowing the individual is used order to subordinates according to their abilities.

Keywords: The Abbot, The Sangha Affair Administration, Sappurisa Dhamma

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย มีความสัมพันธ์ข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ด้วยประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือและยกย่องเทิดทูนพระพุทธศาสนาเป็นสรณะแห่งชีวิต สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้สถานการณ์พระพุทธศาสนาในเมืองไทย ในสายตาของประชาชนปัจจุบัน อยู่ในอาการที่อาจกล่าวได้ว่าเสื่อมถอย ถึงกับใช้คำว่า วิกฤตศรัทธา สิ่งเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุซึ่งถึงผลกระทบของการปกครองคณะสงฆ์ อาทิ พระภิกษุสามเณรในปกครองทำผิด พระธรรมวินัยมากยิ่งขึ้นการวางตนไม่เหมาะสมของพระ ทำให้ภาพพจน์ของพระพุทธศาสนาหมัวหมองไปด้วย วัดหลายแห่งมักเน้นการพัฒนาด้านอาคารสถานที่มากกว่าพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษาอบรมพระภิกษุสามเณร (ไพรัตน์ เลิศพิริยกุลมล, 2539 : 5) อีกประการหนึ่ง คือ การบริหารกิจการพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องของพระสังฆาธิการเท่านั้น ไม่มีการกระจายงาน ทำให้ไม่มีพลังพอที่จะทำงานได้ทุกๆ ด้าน ทำให้เกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย พระสงฆ์และประชาชนขาดความเป็นเจ้าของศาสนา ไม่มีการทุ่มเทเพื่อการพัฒนาศาสนาและชุมชน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนไม่สมบูรณ์ตามหลักการที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยบวชแต่ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้เผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ประชาชนก็ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ไม่ถูกต้องทางสังคม จึงทำให้พระพุทธศาสนาเกิดปัญหา เกิดความไม่จริงใจในการนับถือศาสนาทั้งหมด โดยรวมแล้วมีสาเหตุเริ่มต้นจากการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (พระราชปรีดีโมลี (ไพบูลย์ วบุโล), 2554 : 3)

เมื่อศึกษาย้อนไปในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเป็นผู้ปกครองสงฆ์สูงสุด และมีการบัญญัติพระวินัยขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการปกครองคณะสงฆ์ ประเทศไทยแม้จะอยู่ในฐานะที่นับถือพระพุทธศาสนามานานแล้ว แต่ยังมีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดง

วิธีการปกครองไว้ตั้งแต่สมัยพุทธกาลและสืบต่อกันมาจนปัจจุบัน เช่น ทศพิธราชธรรมจักรวัตติ และราชสังคหวัตถุ (พระมหากฤตวิทย์ อธิภูฐานโน (สนธิสุข), 2548 : 53) และอีกหนึ่งหลักธรรมของพุทธองค์ คือ หลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมกับปกครองและการเป็นผู้นำที่จะต้องเป็นผู้รู้จักเหตุและผล รู้จักตัวเองและผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งรู้จักนิสัยความต้องการและความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้เลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ การปกครองคณะสงฆ์ไทยนอกจากจะมีพระธรรมวินัยซึ่งเป็นหลักในการปกครองแล้ว ยังมีการใช้อำนาจรัฐมาช่วยหนุนส่งเสริมและป้องกันภัยที่จะเกิดแก่พระธรรมวินัย โดยการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไทย ร.ศ.121(พ.ศ. 2445) ซึ่งต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงจนมาถึงปัจจุบัน โดยเจตนาของการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เพื่อเป็นการคุ้มครองพระพุทธศาสนา (พระณรงค์ สังขจิตฺต, 2560) และจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายเถรสมาคม โดยในทางปฏิบัติ พระสังฆาธิการที่มีสมณศักดิ์สูงกว่า มีหน้าที่ดูแลดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ที่อยู่ภายใต้เขตการปกครองของตน ควบคุมและส่งเสริม รักษาความเรียบร้อยดีงาม โดยมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย มีการวางมาตรการกำหนดกรอบของการปฏิรูปกิจการงานพระพุทธศาสนาไว้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการเผยแผ่ 4) ด้านการสาธารณูปการ 5) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องต่อผู้นำทางสงฆ์ โดยผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนสถาบันหลักคือ พระสังฆาธิการที่จะต้องสนองงานนั้นให้ลุล่วงตามกำหนดเป้าหมายที่วางไว้

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัดในศาสนาพุทธจำนวน 365 วัด โดยแบ่งเขตการปกครองตามเขตการปกครองของบ้านเมือง และกำหนดวิธีการปกครองคณะสงฆ์ตามกฎหมายเถรสมาคมเป็นหลัก มีผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส เมื่อย้อนกลับมามองในมุมของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการมีหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีเป็นแนวทางการปฏิบัติดังกล่าวมาแล้วมากมาย ซึ่งเป็นเสมือนตัวชี้วัดการบริหารการปกครองการดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการกิจกรรมต่างๆ ของหมู่คณะให้สำเร็จลุล่วงไปตามนโยบาย และบรรลุมิติวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นด้วยดีมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีว่า มีการนำหลักสัปปุริสธรรมมาใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างไรและมีแนวทางใดบ้างในการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการ

บริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี อันจะทำให้เกิดความมั่นคงและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน โดยในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่พระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีระดับเจ้าอาวาส จำนวน 365 รูป กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ เครจซีและมอร์แกน (เครจซีและมอร์แกน อ้างถึงใน สุทิน ชนะบุญ, 2560 : 148-160) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ร้อยละ 5 และระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 รูป สุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยแบ่งตามสัดส่วนของแต่ละอำเภอ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระสงฆ์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีระดับเจ้าอาวาสจำนวน 5 รูป ใช้การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีเฉพาะเจาะจงโดยคำนึงถึงผู้เชี่ยวชาญในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาส

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบคำถามของแบบสอบถาม และสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์สำหรับงานวิจัยการใช้หลักสัปติธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีและนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและรับข้อเสนอแนะ และผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือ ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม จากประชากรกลุ่มตัวอย่างเจ้าอาวาส จำนวน 188 รูปในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเจ้าอาวาสจำนวน 5 รูป ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูล

ตามวัตถุประสงค์ สำหรับข้อเสนอแนะและวิธีแก้ปัญหาประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการบริหารกิจการคณะสงฆ์

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ชนิด คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามมี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานีของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส

ผู้วิจัยมีการทดสอบแบบสอบถามโดยทดลองจากพระสังฆาธิการพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 รูป และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient- A) โดยงานวิจัยนี้มีค่า Coefficient Alpha ของ Cronbach การใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์แต่ละด้าน ได้แก่ หลักอัมมัญญาตา(เป็นผู้รู้จักเหตุ) 0.84 หลักอตัลัญญาตา(เป็นผู้รู้จักผล) 0.82 หลักอตัตัญญาตา(เป็นผู้รู้จักตน) 0.81 หลัก มัตตัญญาตา(เป็นผู้รู้จักประมาณ) 0.81 กาลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักกาล) 0.83 ปริสัญญญาตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) 0.82 และหลักปุกคัลปิโรปรัญญาตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) 0.81ซึ่งมากกว่า 0.7 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือที่สามารถนำไปใช้งานได้จริง

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายจำนวน 5 รูป เป็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามบริบทของผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการนำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้อง และความเหมาะสมโดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Objective Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นมาใช้ รวมทั้งปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 188 รูป คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับคะแนน การใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยด้วยเกณฑ์สัมบูรณ์ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 1981, หน้า 240) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึงระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นสำคัญประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลของการใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อ การบริหารกิจการคณะสงฆ์	$\bar{X}$	ระดับการใช้ S.D.	แปลผล
1.ธัมมัญญตา การรู้จักเหตุ	4.27	0.64	มาก
2.อรรถัญญตา การรู้จักผล	4.09	0.62	มาก
3.อรรถัญญตา การรู้จักตน	4.55	0.62	มากที่สุด
4.มัตตัญญตา การรู้จักประมาณ	4.10	0.59	มาก
5.กาลัญญตา การรู้จักเวลา	4.32	0.60	มาก
6.ปริสัณญตา การรู้จักชุมชน	4.38	0.64	มาก
7.ปุคคโลปโรปัณญตา การรู้จักบุคคล	4.52	0.59	มากที่สุด
รวม	4.31	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัด สุราษฎร์ธานีของกลุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการในระดับเจ้าอาวาส มีค่าแปลผลโดยรวม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.64) อยู่ในระดับมาก หลักที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ หลักอัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักตน) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.55$, S.D = 0.62) การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ หลักบุคคลปริปริญญูตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.59) การแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และหลักที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ หลักอัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักผล) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.62) การแปลผลอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอัมมัญญูตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้านแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัด สิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาให้รู้จักเหตุก่อน เพราะเมื่อเข้าใจสาเหตุ ก็จะยอมรับในผลของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถใช้สติพิจารณาแก้ไขปัญหาได้ ในฐานะเจ้าอาวาสจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้กฎระเบียบ ความเป็นจริงของธรรมชาติ ธรรมะที่จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือหนทางที่จะแก้ไขปัญหาให้บรรลุวัตถุประสงค์

2) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักผล) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีแตกต่างกันไปตามแต่ละสถานการณ์ โดยผลเกิดต่อเนื่องจากเหตุที่กระทำ และการบริหารการปกครองก็ต้องเป็นผู้ที่รู้จักผลลัพธ์หรือเป้าหมายของการกระทำกิจกรรมต่างๆ รู้ว่าการกระทำใดที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่เราต้องการ รู้ว่าประโยชน์ของสิ่งที่เรากำลังทำนั้นจะเกิดแก่ใครอันจะก่อให้เกิดทั้งความสำเร็จต่อการพัฒนาในการบริหารจัดการกิจการทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์ในวัด

3) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักตน) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแนวทางที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ในฐานะผู้นำและนักปกครองเจ้าอาวาสแต่ละท่านจะมีการเล็งเห็นความสำคัญของการรู้จักตนเอง รู้ข้อดีข้อเสียของตนเอง แล้วหาทางแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนาตนเอง กิจการงานใดที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเกินกำลังตัวก็จะมอบหมายให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าดำเนินการ

4) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักมัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแต่ละสถานการณ์ ซึ่งการบริหาร

กิจการคณะสงฆ์ด้านต่างๆ นั้น ต้องมีความประมาทไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป โดยเฉพาะด้านสาธารณูปการ การบูรณะซ่อมแซม ใช้สอยปัจจัยต่างๆ ภายในวัด เพื่อควบคุมการบริหารจัดการการเงินในวัด ด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พิจารณาในเรื่องการเทศนาสั่งสอนธรรมะให้พอเหมาะพอดี ไม่ยากหรือมากเกินไปจนคนฟังเบื่อหน่าย

5) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักกาลัญญตา (เป็นผู้รู้จักกาล) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเจ้าอาวาสต้องรู้จักการจัดสรรเวลา จัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องปฏิบัติ สั่งการพระภิกษุผู้ได้บังคับบัญชาในเวลาที่ถูกต้องเหมาะสม การสอนการสอบธรรมศึกษา และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องมีการรู้จักเตรียมการล่วงหน้า ทั้งสถานที่และแผนการเรียนการสอน หรือในกิจการงานของวัด ต้องกำหนดผู้รับผิดชอบในงานต่างๆ การซ่อมแซม ก่อสร้าง ควบคุมระยะเวลาให้แล้วเสร็จตามแผนการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ วัดเป็นที่บรรเทาความเดือนร้อนของประชาชนได้ตามสมควรในช่วงเวลาที่เกิดภัย

6) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักปรีชัญญตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) มีการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแนวทางที่แตกต่างกันไปตามแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ประเด็นที่เหมือนกันคือความต้องการรู้จักว่าชุมชนนั้นๆ ที่อยู่ใกล้วัดเป็นอย่างไร วางตัวให้ถูกต้องและเหมาะสม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคม โดยเฉพาะด้านการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์และด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในการเทศนาธรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของคนในชุมชน ด้านสาธารณูปการ เช่น การพัฒนาวัด ที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในยามเกิดภัยพิบัติหรือได้รับความทุกข์ยากลำบากกายใจก็เป็นสิ่งที่ทางวัดพึงกระทำ

7) แนวทางการประยุกต์ใช้หลักบุคคลโรปรัญญตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) มีการประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในแนวทางที่แตกต่างไปตามแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยการรู้จักนิสัยใจคอของบุคคลนั้นๆ ให้ถูกต้อง เพื่อที่จะได้ปฏิบัติตัวต่อผู้อื่นด้วยความเหมาะสม การปกครองคณะสงฆ์ในวัดต้องบริหารพระภิกษุให้ทำงานในสิ่งที่ตรงตามความสามารถ และส่งเสริมพระภิกษุให้ได้รับการพัฒนาทักษะความสามารถยิ่งขึ้น ด้านการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ การรู้จักบุคคลช่วยให้สามารถมอบหมายหน้าที่หรือกำหนดผู้รับผิดชอบในกิจการงานต่างๆ ภายในวัดได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

1. การใช้หลักสัปปุริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) อัมมัญญาตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรู้จักบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบทุกอย่าง รู้กฎ ระเบียบ คำสั่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและพร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นในการทำมาความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ในการบริหารงานให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ ซึ่งกล่าวว่า การรู้จักเหตุรู้หลักเกณฑ์แบบแผนหน้าที่ และรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล ซึ่งจะเป็นเหตุให้ทำการใดๆ ได้สำเร็จผลตามความมุ่งหมาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210) และงานวิจัยของจุฑารัตน์ ทศไกรและคณะ เรื่องศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิธีการตามหลักอัมมัญญาตา มีวิธีการได้แก่ ผู้บริหารควรรู้จักเหตุ หลักการ กฎเกณฑ์ วิธีการ แนวทางปฏิบัติ และรู้จักขั้นตอนของการบริหารจัดการหลักสูตร ตั้งแต่ขั้นตอนในการปฏิบัติและการนำไปใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน (จุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ (2564 : 170-175)

2) อตถัญญาตา (เป็นผู้รู้จักผล) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสื่อสารวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการให้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจได้ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นและนำผลการดำเนินงานที่ผ่านมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงในการดำเนินการครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่า การรู้จักผล รู้จักประโยชน์ที่ประสงค์ รู้ผลที่จะเกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210) และงานวิจัยของพระครูโกสุมสมณวัตรเรื่อง หลักสัปปุริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสัปปุริสธรรมในด้านอตถัญญาตาในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปุริสธรรมการรู้จักผล รู้ว่าเมื่อทำสิ่งนั้นจะเกิดผลดีหรือผลเสียแก่ใคร มากน้อยเพียงใด และรู้จักว่าเป้าหมายของการกระทำ ส่งผลให้ผู้ใหญ่บ้านสร้างความสามัคคีในการทำกิจกรรม

และดำเนินงานตามเป้าหมายจนประสบความสำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลยกุลโม/เมตตาเย), 2560 : 60)

3) อุตตมัญญาตา (เป็นผู้รู้จักตน) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีปฏิบัติตนเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ และมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความเป็นผู้รู้จักตนเองจะทำให้สามารถวิเคราะห์ตนเองได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่าการรู้จักตนนั้นหมายถึง ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความรู้ ความถนัด ความสามารถ และคุณธรรมต่างๆ เป็นต้นของตนตามจริง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210) และงานวิจัยของพระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ และพระมหาสุเมฆ สมานิตโต เรื่องทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารคณะสงฆ์ในระดับต่างๆ ต้องมีทักษะความคิดรวบยอด ความรู้ ความเข้าใจ รู้จุดเด่นจุดด้อย คือ รู้จักความสามารถของตนเองว่าสามารถบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านใดให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้หรือไม่ เพื่อจะดำเนินการพัฒนาแก้ไข และปรับปรุงให้ดีขึ้น (พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานิตโต, 2564 : 235-244)

4) มัตตมัญญาตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการวางแผนจัดสรรงบประมาณให้สำเร็จตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่าการรู้จักประมาณ รู้จักความพอเหมาะพอดี เช่น ภิกษุรู้จักประมาณในการรับและบริโภคปัจจัย (พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), 2518 : 210) และงานวิจัย ของพระครูโพธิจิตตติคุณ เรื่อง ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธ ของคณะสงฆ์ภาค 3 พบว่าการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักคุณธรรมเชิงพุทธนั้นพระสังฆาธิการต้องรู้จักความพอเหมาะพอดี ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเรื่องนั้นๆ เช่น การใช้จ่ายงบประมาณของคณะสงฆ์ต้องมีเหตุผล ความจำเป็นความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด (พระครูโพธิจิตตติคุณ, 2561 : 140-141)

5) กาลัญญาตา (เป็นผู้รู้จักกาล) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้ตรงต่อเวลาและรักษาเวลาในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม/การปฏิบัติงานได้อย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของพระครูสังฆรักษ์ปรีชา เรื่องสัปปุริสธรรม พฤติกรรม หรือการกระทำเป็นเครื่องกำหนดอนาคต พบว่า รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร ใช้เวลาเท่าไร แล้วทำให้ ทันเวลา จึงจะทำให้การดำเนินการมีโอกาสที่จะบรรลุเป้าหมายมากยิ่งขึ้น (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ, 2564 : 23-26)

6) ปริสัณญูตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรู้จักและเข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเป็นอย่างดี มีจัดกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งมีส่วนช่วยในการสนับสนุนพัฒนาชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่าการรู้จักชุมชนคือรู้จักถิ่น รู้จักที่ชุมชนและชุมชน รู้จักมารยาทระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณี และรู้ข้อควรปฏิบัติอื่นต่อชุมชนนั้นๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210) จะส่งผลต่อพระสังฆาธิการให้เป็นผู้รู้จักชุมชนมากขึ้น รู้จักมารยาท การปฏิบัติตน และการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ศาสนกิจสงเคราะห์ การทำบุญ ให้เป็นไปตามขนบธรรมเนียมประเพณี

7) บุคคลโปรปริญญูตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) พระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีรู้จักพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด มีการมอบหมายหน้าที่ให้เหมาะสมตามความรู้ความสามารถและศักยภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่พระภิกษุ สามเณร รู้ว่าบุคคลใดมีความสามารถด้านใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ กล่าวว่าการรู้จักบุคคลโดยอรรถาธิบายความสามารถและคุณธรรมเพื่อปฏิบัติต่อผู้อื่นโดยถูกต้อง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2518 : 210-211) และงานวิจัยของพระครูพิชิต นคราภิรักษ์ และพระมหาสุเมธ สมานิต เรื่อง ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่า การที่จะดำเนินการ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยพระภิกษุสามเณรที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจการด้านนั้นๆ หรือ “Put the right man on the right job” การมอบหมายงานให้ถูกกับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับงานนั่นเอง (พระครูพิชิต นคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิต, 2564 : 235-244)

2. แนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1) มีการนำหลักธัมมัญญูตา (เป็นผู้รู้จักเหตุ) มาประยุกต์ใช้โดยเจ้าอาวาสจะต้องรู้จักเหตุ รู้จักหลักการ รู้กฎระเบียบว่าเพราะอะไรถึงจัดให้มีการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบำรุงรักษาสถานที่เครื่องใช้ของวัด หรือผู้ที่มาขอความช่วยเหลือมีสาเหตุจากอะไร เพราะเมื่อเข้าใจสาเหตุก็จะยอมรับในผลของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหาคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศตวรรษ กิตติปาโล(บุญกมล)เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรีพบว่าแนวทางประยุกต์ใช้หลักธัมมัญญูตาความเป็นผู้รู้จักเหตุ รู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่างๆ ควรเป็นผู้รู้จักการ

พิจารณาวิเคราะห์ แยกแยะอย่างสมเหตุสมผล (พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของพระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานีโต เรื่อง ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พบว่าการรู้จักเหตุ รุหลักเกณฑ์ และหลักการ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความมุ่งหมายอย่างไรในการกิจแต่ละด้านโดยการวิเคราะห์ ใ้ทราบถึงสาเหตุของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์(อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมฆ สมานีโต, 2564 : 235)

2) มีการนำอรรถัตถุญตา (เป็นผู้รู้จักผล) มาประยุกต์ใช้โดยเจ้าอาวาสใช้ผลลัพธ์ในการกำหนดเป้าหมายของการปกครองและการบริหารงาน รู้ว่าทำอย่างไรจะได้ผลอย่างไร การส่งเสริมความรู้ให้แก่พระภิกษุสามเณร หรือประชาชนทั่วไปมีประโยชน์อย่างไร รวมถึงการบริหารจัดการสาธารณูปการที่มีอยู่ในวัดเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ เรื่อง ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 พบว่าแนวทางการบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้บริหารต้องรู้จักผลจากการวางแผนการทำงาน กิจกรรม และผลการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ต่างๆ โดยจะให้ความสำคัญแก่วัตถุประสงค์และผลที่ได้รับเป็นหลัก (จุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ, 2564 : 170-175)

3) มีการนำหลักอรรถัตถุญตา (เป็นผู้รู้จักตน) มาประยุกต์ใช้ ในฐานะเจ้าอาวาสจะต้องรู้ข้อดีข้อเสียของตนเองแล้วหาทางแก้ไข กิจการงานใดหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเกินกำลังก็มอบหมายให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญมากกว่าดำเนินการแทน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล) เรื่องการประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่าแนวทางประยุกต์ใช้หลักอรรถัตถุญตา ได้นำหลักความสามารถการมองเห็นตนเองออกว่า ตนเองเป็นใคร มีฐานะและภาวะอย่างไร กำลังต้องการอะไร เมื่อมองออกแล้วก็พยายามปรับปรุงตนเองให้เป็นอย่างที่ตนเป็นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของธนวัฒน์ชาวโพธิ์ เรื่องภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตล้านช้าง โดยภาวะผู้นำในหลักอรรถัตถุญตา อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการประยุกต์หลักอรรถัตถุญตาในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสทั้ง 5 รูป ที่ให้ความสำคัญกับการรู้จักตนเองเป็นสำคัญ

4) มีการนำหลักมัตตัญญูตา (เป็นผู้รู้จักประมาณ) มาประยุกต์ใช้ในเรื่องการใช้งบประมาณในการดำเนินกิจการในวัด โดยเฉพาะด้านสาธารณูปการ การบูรณะซ่อมแซมใช้สอยปัจจัยต่างๆ ภายในวัดเพื่อควบคุมการบริหารจัดการการเงินในวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ เรื่อง สัปบุริสธรรมพฤติกรรมหรือการกระทำเป็นเครื่องกำหนดอนาคต พบว่า การดำเนินชีวิตสมัยใหม่ตามหลักมัตตัญญูตา ความรู้จักประมาณ ควรคำนึงถึงความเป็นอยู่พอประมาณ ไม่ฟุ่มเฟือย และใช้จ่ายตามความจำเป็น (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ, 2564 : 24 -26)

5) มีการนำหลักกาลัญญูตา (เป็นผู้รู้จักกาล) มาประยุกต์ใช้ในการจัดสรรเวลาว่าเวลานี้ควรจะทำอะไรหรือไม่ควรทำอะไร จัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องปฏิบัติ จัดการเรียน การสอน การสอบธรรมศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เตรียมการล่วงหน้าในการดูแลด้านสาธารณูปการในวัด ควบคุมระยะเวลาการซ่อมแซม ก่อสร้าง ให้แล้วเสร็จตามกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของพระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปบุริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรี พบว่าแนวทางประยุกต์ใช้ด้านหลักการรู้จักกาล เวลาใดอันที่จะประกอบกิจนั้นๆ เป็นต้นว่า มีหน้าที่การงานจะพึงทำหลายอย่างด้วยกัน จะต้องแบ่งเวลาให้เหมาะแก่กิจที่จะต้องทำนั้นๆ จึงจะดำเนินไปโดยเรียบร้อย(พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของพระครูโพธิกิตติคุณ ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 พบว่าพระสังฆาธิการที่ได้นำหลักสัปบุริสธรรมด้านกาลัญญูตา เวลาอันเหมาะสมมาใช้บริหารและปฏิบัติต่อผู้อื่น โดยพระสังฆาธิการผู้รู้จักกาลจะรู้ว่าเวลาใดควรทำงานอะไร หรือละเว้นจากงานที่ไม่จำเป็นจึงจะเหมาะสม (พระครูโพธิกิตติคุณ 2561 : 146-147)

6) มีการนำหลักปริสัญญูตา (เป็นผู้รู้จักชุมชน) มาประยุกต์ใช้โดยในฐานะเจ้าอาวาสต้องรู้จักว่าชุมชนที่อยู่ใกล้วัดเป็นอย่างไร มีความเชื่อ ค่านิยมไปในทิศทางใด การเทศนาเผยแผ่พระธรรมควรเหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของคนในชุมชน หรือในการขอความร่วมมือจากชุมชนเพื่อกิจกรรมหรือการพัฒนาวัด ซึ่งสอดคล้องกับการงานวิจัยของพระครูโกสุมสมณวัตร เรื่องหลักสัปบุริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในตำบลศรีณรงค์ อำเภอลพบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า การรู้จักชุมชนว่ามีกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงร่วมกันอย่างไร ชุมชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างไร จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม/เมตตาเยยา), 2560 : 59-62)

7) มีการนำหลักบุคคลปโรปรัญญาตา (เป็นผู้รู้จักบุคคล) มาประยุกต์ใช้ โดยเจ้าอาวาสควรรู้จักบุคคลในแ่งมุ่มต่างๆ ทำให้เข้าใจพื้นฐานและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทั้งความสามารถและจิตใจการมอบหมายหน้าที่ให้พระภิกษุลูกวัดทำงานในสิ่งที่ตรงตามความสามารถ รวมทั้งยังส่งเสริมพระภิกษุให้ได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะให้มากยิ่งขึ้น หลักนี้ยังช่วยกำหนดผู้รับผิดชอบในการช่วยดูแลรักษา ควบคุมการซ่อมแซม ปรับปรุง ก่อสร้าง หรือกิจกรรมภายในวัดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยของพระศตวรรษ กิตติปาโล(บุญกมล) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนันทบุรี พบว่า แนวทางประยุกต์ใช้ผู้รู้จักบุคคลคือรู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคลว่าโดยอัยาศัย ความสามารถ คุณธรรม เป็นต้น และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นๆ ควรคบหรือไม่ จะใช้จะตำหนิ ยกย่องแนะนำ สั่งสอนอย่างไร จึงจะได้ผลดีตามมา (พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล), 2562 : 129-140) และงานวิจัยของพระครูโพธิกิตติคุณ ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลเชิงพุทธของคณะสงฆ์ภาค 3 พบว่า ในด้านหลักบุคคลปโรปรัญญาตา รู้จักบุคคลว่าความสามารถ คุณธรรมของใครเป็นอย่างไร และรู้จักที่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นอย่างไร จะให้คำแนะนำสั่งสอนอย่างไรวิธีใดเพื่อสรรหาบุคคลให้ตรงกับงาน (พระครูโพธิกิตติคุณ, 2561 : 149-150)

องค์ความรู้ใหม่

แสดงให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรมนั้นสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการได้ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสในจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถนำหลักสัปปริสธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์แตกต่างกัน โดยปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ละพื้นที่ชุมชน ทั้งนี้ พระสังฆาธิการต้องมีความเข้าใจเหตุผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ว่าทำเพื่อประโยชน์ใดด้วยเหตุผลใด เพื่อจะกำหนดวัตถุประสงค์ในสิ่งที่ต้องการจากการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน โดยอาศัยหลักรู้จักตนเองโดยพิจารณาความรู้ความสามารถของตนเองหรือของวัดก่อนลงมือทำ หลักรู้จักบุคคลเพื่อใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม หลักรู้จักชุมชนในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยวัดต้องอาศัยความร่วมมือของผู้คนในชุมชนข้างเคียง ทั้งในฐานะผู้เข้าร่วมกิจกรรมหรือผู้ที่มีส่วนช่วยจัดกิจกรรมซึ่งมีการควบคุมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักรู้จักประมาณ เพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณของวัดหรือของเจ้าอาวาส ให้เป็นไปด้วยความพอเพียงไม่ใช้จ่ายเกิน

ตัว รวมถึงหลักรู้จักกาลที่เป็นการควบคุมในการบริหารเวลาตั้งแต่การจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมสำคัญ ดังนั้นหลักสัปปริสธรรมจึงเป็นส่วนช่วยพระสังฆาธิการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน เพื่อให้การบริหารงานดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป /ข้อเสนอแนะ

พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อยู่ในระดับมาก และมีการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมหลักรู้จักเหตุ หลักรู้จักผล หลักรู้จักตน หลักรู้จักประมาณ หลักรู้จักกาล หลักรู้จักชุมชน และหลักรู้จักบุคคลมาช่วยส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันตามพื้นที่และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในวัด โดยด้านการปกครอง พระภิกษุ สามเณร ศิษย์วัด และการบริหารกิจการต่างๆ ภายในวัดนั้น เจ้าอาวาสให้ความสำคัญกับหลักการรู้จักตนเองและการรู้จักบุคคล เพราะการกระทำทุกอย่างนั้นเริ่มต้นจากตนเอง การรู้จักตนเองว่ามีความสามารถด้านใดและมีจุดแข็งและจุดอ่อนอย่างไร และในหลักการรู้จักบุคคลคือ ถ้ารู้จักว่าใครมีความสามารถอย่างไร มีนิสัยใจคออย่างไร จะทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถช่วยเหลือกิจการต่างๆ ของวัดได้ โดยเจ้าอาวาสต้องใช้หลักการรู้จักผล เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และหลักการรู้จักประมาณให้ดำเนินกิจการแต่ละอย่างตามความเหมาะสมพอดี เพื่อควบคุมการรับจ่ายเงินหรือจัดสรรงบประมาณ ในหลักการรู้จักชุมชนก็จะเป็นประโยชน์จากการได้รับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือจัดงานภายในวัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยบริหารกิจการคณะสงฆ์เช่นกัน และหลักของการรู้จักกาล เป็นสิ่งเจ้าอาวาสในแต่ละท่านได้ให้ความสำคัญว่าเวลาใด เหมาะสมสำหรับการกระทำการสิ่งใดแล้วจะได้ผลดีที่สุด โดยในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ การจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การเผยแผ่ศาสนา การสาธารณูปการ หรือได้ด้านอื่นใด ต้องมีการกำหนดช่วงเวลาให้เหมาะสม ตรงต่อเวลา และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่ต้องทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้ คือ 1) สำหรับผู้นำองค์กร สามารถนำแนวทางการปรับใช้หลักสัปปริสธรรมในการเป็นปฏิบัติตนไปใช้ในการบริหารงานภายในองค์กร 2) สามารถนำผลการศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในแต่ละท่าน ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยใช้

หลักสัปปุริสธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) การศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของพระสังฆาธิการอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเท่านั้น ยังมีพระสังฆาธิการอยู่ทั่วทั้ง 76 จังหวัด ที่มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม รวมถึงตำแหน่งการปกครองในระดับสูงกว่า ซึ่งเป็นปัจจัยที่แตกต่างกันต่อการใช้หลักสัปปุริสธรรมที่แตกต่างกันอย่างไบบ้าง 2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักสัปปุริสธรรมของพระสังฆาธิการ 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- จุฑารัตน์ ทศไกร และคณะ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1. วารสารวิจัยวิชาการ, 5(3), 163 – 177.
- ธนวัฒน์ ชาวโพธิ์. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง. วารสารวิจัยศรีล้านช้าง, 2(4), 57 – 65.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2518). พระธรรมปิฎก พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา.
- พระครูนิมิตสารวัตร (บุญเมือง ขวโน) และคณะ. (2564). แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วยหลักสังคหวัตถุของพระสังฆาธิการในเขตปกครองอำเภอหนองแสง จังหวัดอุดรธานี. Journal of Modern Learning Development, 6(3), 41 – 57.
- พระครูสังฆรักษ์ปรีชา จิตญาโณ. (2564). สัปปุริสธรรม : พฤติกรรมการดำเนินชีวิตสมัยใหม่. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 8(7), 17 – 26.
- พระครูพิฑูรณคราภิรักษ์ (อนุชาติ นรินโท) และพระมหาสุเมธ สมานิต. (2564). ทักษะการบริหารกิจการคณะสงฆ์. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(2), 235 – 250.
- พระณรงค์ สังขจิต. (2560). การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 27 – 40.
- พระครูโพธิจิตติคุณ (กิตติพงษ์ สุปลโย). (2561). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักธรรมมาภิบาลเชิงพุทธ ของคณะสงฆ์ภาค 3. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม/เมตตาเยยา). (2560). ศึกษาหลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหากฤตวิทย์ อธิภูธนาโน (สนธิสุข). (2548). ศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดประชาธิปไตยในพุทธปรัชญาเถรวาทกับแนวคิดประชาธิปไตยในสังคมปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชปริยัติโมลี (ไพบูลย์ วิบุโล). (2554). การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศตวรรษ กิตติปาโล (บุญกมล). (2562). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสัปปริสธรรมในการส่งเสริมการปกครองของพระสังฆาธิการในเขตจังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เลิศพิริยมล. (2539). สภาพปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถาบันราชภัฏ.
- สุทิน ชนะบุญ. (2560). สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยด้านสุขภาพเบื้องต้น. ขอนแก่น : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น.
- Best, John W. (1981). Research in Education. 3rd ed. Englewood cliffs. New Jersey: Prentice Hall.